

Rannsóknarverkefni:

Aldursskipt mannfjöldapróun á Akureyri og tengsl við þróun atvinnulífs bæjarins.

Uppfært 20.04.2018, Bjarki Jóhannesson sviðsstjóri.

Markmið: Fá áreiðanlegri mannfjöldaspá. Hvernig atvinnuþróun í bænum tengist mannfjöldapróun, en mannfjöldapróun og atvinnuþróun eru samverkandi þættir. Hvernig aldursskipt íbúapróun hefur áhrif á eftirspurn eftir íbúðarhúsnæði.

Rannsóknaraðferð:

Mannfjöldapróun: Við mannfjöldaspá verða notuð gögn frá Byggðastofnun samkvæmt s.k. Cohort-survival aðferð, þar sem mannfjöldapróun í hverjum aldursflokk er metin út frá fæðingartíðni, flutningatíðni og dánartíðni. Til að meta fæðingartíðni eru þar notaðar framreiknaðar reynslutölur varðandi frjósemi og aldursskiptan fjölda kvenna á barnsburðaraldri. Varðandi dánartíðni er stuðst við framreiknaðar aldursskiptar reynslutölur. Varðandi flutningatíðni eru notaðar framreiknaðar aldursskiptar reynslutölur. Ekki er reynt að meta breytingar sem utanaðkomandi áhrif eða breyttar aðstæður gætu valdið, en æskilegt er að tengja þar við framboð á atvinnu eftir greinum og líklega atvinnuþróun, og er það megin verkefni þessarar rannsóknar.

Atvinnuþróun: Hér þarf að meta núverandi samsetningu atvinnugreina á Akureyri, hver aldursskipting starfsfólks er í þeim og hvaða menntun er til staðar og hvort þörf er á þörf á annarri menntun en er til staðar. Varðandi atvinnuþróun framtíðarinnar þarf að skoða líklega þróun hérlendis, skoða rannsóknir og þróun erlendis ásamt því hvort líklegt er að hún skili sér til Akureyrar. Út frá því þarf að skoða hugsanlega aðgerðir bæjaryfirvalda og tengdra aðila til að hafa áhrif á þá þróun.

Húsnæðisþörf: Út frá þessum niðurstöð endurmeta eftirspurn eftir ýmsum tegundum húsnæðis eftir aldursskiptingu og atvinnu.

Bakgrunnur:

Mannfjöldi og húsnæðismál: Aldurslíkan fyrir Akureyri sýnir að Akureyringar eru hlutfallslega að eldast. Hæg þróun hefur verið undanfarin ár í aldursflokkum 0 - 50 ára, en mun hraðari þróun eftir það. Samkvæmt líkani Byggðastofnunar mun sú þróun halda áfram að öllu óbreyttu, og íbúafjöldi Akureyrar ná hámarki á tímabilinu 2050-2060. Þarf þá að bregðast við með auknu framboði á húsnæði fyrir eldri borgara, en búast má við minnkandi eftirspurn eftir lóðum fyrir aðrar nýbyggingar.

Atvinnuþróun: Einn af þeim þáttum sem hafa áhrif á fólksflutninga til Akureyrar er samsetning vinnuamarkaðarinnar. Akureyri er rótgróinn iðnaðarbær, og var að mestu leyti sjálfbær á árum áður. Atvinnulífið var að miklu leyti á höndum SÍS, KEA og Útgerðarfélag Akureyrar, og hér var næstum allt framleitt sem bæjarbúar þurftu, og meira til. Þetta breyttist á skömmum tíma, og breyting frá hefðbundnum iðngreinum er enn í gangi. Í staðinn koma þjónustugreinar, upplýsingatækni, háskóli, ýmis framhaldsmenntun og ýmsar háþróaðar atvinnugreinar sem kalla á sérhæft vinnuafli.

Hið nýjasta er nefnt fjórða iðnbyltingin, sem snýr að miklu leyti að sjálfvirkni, sjálfstýringu öku- og annarra flutningatækja, þrívíddargerð hluta og líffæra, tölvustýrðri vélvæðingu (robotics o.fl.), framleiðslu nýrra efna, læknisfræðilegra og erfðafræðilegra uppgötvana. Í dag er ekki einungis talað um framtíðina, heldur ólíkar framtíðir sem mótast af ákvörðunum og nýjum uppgötvunum. Skoða þarf hvaða áhrif þetta hefur á atvinnulíf. Mun störfum fækka með sjálfvirkni og tölvustýrðri framleiðslu, einkum hefðbundnum störfum sem vélar og vélmenni taka yfir? Mun það kalla á ný störf til að stýra þessu? Munu ný störf skapast með nýjum uppgötvunum eða nýrri framleiðslu svo sem

fullnýtingu afurða? Mun atvinnulífið kalla á fólk með aðra menntun en áður? Er það hugsanlega yngra fólk, sem fyllir í skarðið í yngri aldursflokkinum?, og svo mætti lengi telja. Mikilvægt er fyrir bæjaryfirvöld að þekkja þessa þróun til að ákveða hvort, og þá hvernig er best að bregðast við henni.

Ferðabjónusta er sú atvinnugrein sem sett er á oddinn í dag, en varast ber að leggja öll eggin í eina körfu, þar sem ferða þjónusta er hverful atvinnugrein og stjórnast að miklu leyti af hagsveiflum. Skoða þarf jafnframt aðrar atvinnugreinar.

Framkvæmd:

Leitað verði til viðurkennds fyrirtækis eða aðila á sviði skipulagsmála um framkvæmd rannsóknarinnar í samvinnu við skipulagssvið Akureyrar. Fundnir verði samstarfsaðilar varðandi fjármögnun og öflun gagna. Verkið verði unnið á tímabilinu maí 2018 til maí 2019. Umfang er óljóst, en má takmarka við 80-160 vinnustundir(?) samsvarandi 10-20 vinnudögum. Kostnaður við vinnslu upplýsinga, úrvinnslu gagna og greinargerð 1,2-2,4 mkr. Auk þess hugsanlega einhver kostnaður við gagnaöflun frá Hagstofu, Þjóðskrá o.fl. Gögn frá Bygðastofnun eru ókeypis.

Þegar hefur verið fundað með forstjóra og forstöðumanni Nýsköpunarmiðstöðvar, forstjóra Rannís og sviðsstjóra og starfsmönnum á þróunarsviði Bygðastofnunar. Fyrirhugaðir eru fundir með rektor og fleirum við Háskólann á Akureyri, viðskiptastjóra Samtaka iðnaðarins á byggingarsviði, formanni Samtaka atvinnulífsins á Akureyri, atvinnuþróunarfélagi Eyjafjarðar og fleiri aðilum.

Leitað verður eftir nýlegum rannsóknum á sviði atvinnuþróunar og nýsköpunar, bókum um efnið, reynslu annarra sveitarfélaga o.fl.

Skoðaðir verða möguleikar og áhrif frumkvöðlaseturs Nýsköpunarmiðstöðvar, og hvort hægt er að endurvekja samstarf Akureyrarbæjar, Bygðastofnunar og Háskólans á Akureyri sem kafnaði í fæðingu árið 2004.

Heimildir hingað til:

Skriflegar heimildir:

Klaus Schwab Founder and Executive Chairman of World Economic Forum: *The Fourth Industrial Revolution*. 2016/2017.

Rohit Talwar og Maria romero ritstjórar: *Fast Future. Beyond Genuine Stupidity – Ensuring AI Serves Humanity*. Fast future Publishing 2017.)

Nýsköpunarmiðstöð í samstarfi við Framtíðarsetur Íslands: *Framtíðaráskoranir, drifkraftar og meginstraumar sem geta haft áhrif á þitt fyrirtæki eða stofnun*.

Bygðastofnun 2018: *Atvinnutekjur 2008-2016 eftir atvinnugreinum og svæðum*.

Bygðastofnun: *Stöðugreining 2017-04-06*.

Rannsókn- og þróunarmiðstöð Háskólans á Akureyri: *Eyfirskan efnahagssvæðið samfélag rha-2014*.

Munnlegar heimildir:

Viðtal við Þorstein Inga Sigfússon forstjóra Nýsköpunarmiðstöðvar. 23.03.2018.

Viðtal við Karl Friðriksson forstöðumanni á Nýsköpunarmiðstöð. 16.04.2018.

Viðtal við Hallgrím Jónasson forstjóra Rannís. 16.04.2018.

Fundur með Snorra Birni Sigurðssyni sviðsstjóra þróunarsviðs Byggðastofnunar ásamt Guðmundi Guðmundssyni, Árna Ragnarssyni og Einari Erni Hreinssyni sérfræðingum á þróunarsviðinu.
17.04.2017.